

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Sive Commentarius In Regulas Juris Pontificii, Qvæ In Libro Qvinto, Et
Sexto Decretalium Continentvr

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1659

Regvla XLV. Inspicimus in obscuris, quod est verosimilius, vel quod
plerumque fieri consuevit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61853)

REGVLA XLV.

Inspicimus in obscuris, quod est verosimilius, vel quod plerumque fieri consuevit.

I. Obscurum quid vocemus, ad Reg. xi. diximus. Ad explicandum quid verosimile sit, verosimilibus conjecturis opus est. Arbitrabitur vir prudens omnibus inspectis, & perpenlis. Dynus præterea indicat, percipi primò ex comparatione rerum ad invicem, vel comparatione rei ad pretium. l. i. tit. de rebus dubiis. 2. Ex vicinitate Scripturarum. l. Servus plurium. tit. de legatis. 1. 3. Ex dignitate personarum. l. Titia. tit. de auro, & argenteo legato. 4. Aliquando ex charitate, & necessitate personarum, di. l. Servus plurium. §. fin. 5. ex consuetudine loquentis. eod. Vbi autem ista deficiunt, ad proprietatem verborum recurendum est, & in horum defectu ad viri sapientis arbitrium. In hoc enim genere rerum, ut Alciatus benè advertit in præmio tract. de præsumpt. certa regula constitui non potest, sed ex factorum diversitate colligitur.

ii. Verosimilitudinem magnæ importantiæ esse ait Hippol. in singulari 343. quod apparet 1. ex eo, quia pro veritate agnoscitur. l. Cum quid. tit. Si certum petatur: & paria sunt habere pro se veritatem, & præsumptionem in verosimili fundatam, quamdiu contrariū latet. Iason & alii ad l. Imperator. tit. de leg. 1. 2. Verosimilitudo onus pro-

bandi in adversarium rejicit. l. In persona. l. Circa. l. sive possidetis. C. de probat. Eadem quippe illius, ne præsumptionis natura & efficacia est, de quo V. Guido. Papam in tract. de præsumpt. & Prolegomena §. 15.

3. Quamvis ab onere probandi non semper, & omninò relevet, corroborat tamen probationem, cui adjungitur. Nam qua non profunt singula, multa iuvant: & nihilominus aliquando unum verosimile ad sententiam sufficit, c. Afferte. de præsumpt. Gaill. l. i. de pac. publ. obs. 17. n. 8. l. i. obs. 108. n. 13. Quocirca adversarius contra quem verosimilitudo, & præsumptio militat, de validioribus probationibus sollicitus esse debet. l. Non est verosimile. tit. Quod metus causa.

4. Habenti semiplenam probationem communiter juramentum deferretur in supplementum probationis: hoc tamen in eo, qui verosimili, & præsumptione munitus est, locum non habet c. fin. de iureiur.

5. Testi aliàs non idoneo, cum verosimilia producit, creditur. Menoch. consil. 23. Barb. in 32. de testib.

III. Quærentibus exempla in omni materia se offerunt. Nam i. in contractibus si rem magni pretii quis duplo aut triplo minoris æstimet, vendatque,

datque, verosimile est, aut gratiam aucupari euentium pro futuro, aut mala fide comparatam esse. Item si pecuniæ magnam summam pauper Mercator mutuo det, probabile est ab alio sumplisse.

2. In Matrimonio. Si mulier ante corrupta livortii causa dicat se à viro suo incognitam esse, illo negante, nisi impotentia ipsius manifesta sit, pro viro iudicabitur, quia verosimile est officio suo non defuisse. *Gloss. hic.*

3. In testamentis. Testator de eo quoque disposuisse creditur, quod si monitus fuisset, fecisset. Item si quis instituto filio substituit illi Titium, intelligitur, si filius liberis careat. Non enim verosimile est, extraneum nepotibus voluisse præferre.

4. In delictis & pœnis. Qui pecuniam furatur, & equum, probabile est non reliquisse sellam, & frenum. Et si filium suum pater verberat, potius correctionis causa, quàm ultionis facere putatur.

5. In privilegiis. Si clericus ad contumeliam, vel injuriam quamcunque sileat, non ideò remittere quicquam de jure suo, & privilegio videtur.

6. In causis etiam spiritualibus. Qui tenue beneficium cum pingui commutat, non procul abesse à Simonia censetur. Infans expositus cum scheda baptismum testante pro baptizato habendus est, ut pluribus probat. *Comital. l. i. q. 1.*

7. Qui se passim exponit periculis & occasionibus ad incontinentiam invitantibus indicium facit, non esse voto castitatis obstrictum.

Denique quæ ad præsumendum feruiunt, huc trahi possunt, quia omnis præsumptio veritatis cupida est, & quàm proximè nititur accedere. *Bald. Consil. 180. l. 3. Oldrad. Consil. 13.*

IV. Amplia I. Ut prævaleat verisimilitudo, quamvis contraria probatio potentior esse videatur. Plus namque paucis testibus verisimilia allegantibus, quam centum aliis minus credibilia dicentibus creditur. *Bald. in l. testium. C. de test. Hippol. singulari. 343.*

2. Quamvis iuramentum obistere videatur. Duo testatur Cajus, unum cum iuramento, alterum sine iuramento. Illi standum jure communi videtur: at si in isto plus verisimilitudinis appareat, prævalebit. *Panorm. in c. per tuas. de probat. Bald. in l. fin. C. de iudic. Atque hoc maximè observandum esse monet. Hippol. Singulari 298.*

3. Quamvis verba improprie sumenda forent. *l. Si uno. tit. locati.* Nam si verba improprie sumenda sunt, ut actus valeat, etiam sic accipi possunt, ut verosimile inspiciamus, & secundum illud iudicemus. *Aleiat. Reg. 3. præsumpt. c. 30. Barb. axiom. 223.*

4. Quamvis per se aliàs strictissimè accipienda res esset, uti mandatum. *c. Cum in illis. de præbend.* Id enim quod verosimile est, præferretur: quandoquidem in eiusmodi eventibus ad finem & intentionem potius, quàm verba attendendum. *l. Quoties. ff. de reg. iur. Gaill. l. i. obs. 35. n. 2. & l. de pace. publ. obs. 4. n. 26.*

V. Obj. 1. Casus omisus in lege, conventionem, vel testamento habendus est pro omisso. *l. Commodissimè ff. de lib. & posth.*

postb. l. post dotem. ff. solu. matr. Ergo non est recurrendum ad verisimilia, quibus suppleatur eiusmodi defectus.

R. Casus omissus pro omissio habetur, quando aliud natura rei, & ratio non suadet. Contingit autem non raro, ut talis sit dispositio, & tanta rerum connexio, ut ab expresso ad tacitum necessariò facienda extensio sit. Bald. in c. Quia. de iudicis. Barb. axiomate 39. n. 3.

Obj. 2. In l. Veteribus. ff. de pactis. dicitur interpretationem faciendam esse contra eum, qui legem conventionis potuit apertius dicere, & inf. reg. 57. idem repetitur: quasi velint jura hæc alio medio opus non esse, puta conjecturis, & similibus.

R. Facere interpretationem contra obscurum legis conditorem, & uti verisimilibus non repugnant inter se. Imò utendum hisce pro interpretatione temperanda, ne per illam nimium gravetur. Verisimilitudo enim rationis, & naturæ amica est. Aymo cons. 75. n. 24. Baldus consil. 130. l. 3.

Obj. 3. Omnis probatio necessariò concludere debet, nec sufficit fieri pos-

se, ut res ita se habeat, vel non habeat, sed certitudo requiritur. l. non hoc. C. Unde cognati. l. Neque naturales. C. de probationibus.

R. Aut quaritur de his quæ certo cognosci, & probari possunt, aut de illis, quæ non nisi probabilibus, & verisimilibus confirmantur. In illis valet regula, necessariam probationem adhibendam: in his sufficiunt ea, quæ demonstrationum loco subduntur, & fidem faciunt, juxta rei qualitatem, & conditionem. Bald. Consil. 62. l. 2. Mascardi. de probat. Conclus. 671. Card. Tusch. lit. P. Concl. 764. Barb. axiom. 191.

VI. Quod in Regula additur, quod plerumque fieri consuevit, inspiciendum esse, indicat, ab usitato, seu à consuetis argumentum sumi posse. Nam contractus, & testamenta, ubi opus, ex iis, quæ ut plurimum accidunt, interpretari possumus, ut latius exponit Eberh. in loco ab usitato seu à solitis. illud specialiter notans præsumendum pro his, quæ diu agitata sunt in Ecclesia Dei patiente, & tolerante superiore. c. Constitutus. & ibi Panorm. de relig. dom. & c. Ecclesiasticar. dist. 11.

REGVLA XLVI.

Is, qui in ius succedit alterius, eo iure, quo ille, uti debebit.

I. Concordat illa l. C. 137. Qui in ius, & dominiumve alterius successit, iure suo uti debet. Pro intellectu scire oportet, duplices successores esse. Qui-

dam dicuntur universales, ut hæredes, bonorum possessores, & ex Trebelliano succedentes. Atque hi propriè juris successores audiunt, quia

in